

Особливості взаємодії поліції з органами місцевої влади та самоврядування в країнах Європи

О. В. Забожчук¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.04.2023	Право	342.95

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7895946>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто особливості взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в країнах Європи. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю імплементації європейського досвіду в діяльність Національної поліції України в умовах процесу децентралізації влади та європейського курсу України. Для дослідження було обрано наступні країни: Сполучне Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Французька Республіка, Королівство Бельгія, Федеративна Республіка Німеччина, Данія, Королівство Швеція, Чеська Республіка, Республіка Польща.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні взаємозв'язку між механізмами взаємодії органів поліції з органами місцевої влади і самоврядування європейських країн. Практична значущість дослідження полягає у визначенні особливостей взаємодії поліції з місцевими громадами та адміністраціями у вибраних для дослідження країнах Європи. Дослідження проводилось методом порівняльно-правового аналізу.

Проаналізовано особливості правового регулювання взаємодії поліції з органами місцевої влади і самоврядування у вибраних для дослідження європейських країнах. Розглянуто форми такої взаємодії, її правові підстави, залежність особливостей взаємодії від адміністративно-територіального поділу країни та організаційної структури правоохоронних органів. Встановлено, що у вибраних для дослідження європейських країнах взаємодія поліції з місцевими громадами відбувається на договірних засадах та в межах партнерських програм. Практична сторона взаємодії полягає у створенні координаційних рад, формуванні добровольчих підрозділів з охорони громадського порядку.

У висновках авторами запропоновано впроваджувати позитивний досвід європейських країн щодо взаємодії між органами поліції та органами місцевої влади й самоврядування в діяльність Національної поліції України. Подальші дослідження можливі в напрямку розроблення механізму впровадження європейського досвіду в діяльність української поліції, а також щодо дослідження досвіду взаємодії поліції з громадами в інших країнах Європи.

Ключові слова: взаємодія органів влади, поліція, охорона громадського порядку, місцеві громади, самоврядування.

¹ завідувач сектору правового забезпечення, Головне управління Національної поліції у Волинській області <https://orcid.org/0000-0002-2709-695X>

Features of police interaction with local government bodies and self-government in European countries

Annotation. The article considers the peculiarities of police interaction with local self-government bodies in European countries. The relevance of the research topic is due to ensuring the implementation of European experience in the activities of the police of Ukraine in the conditions of the process of decentralization of power and the national course of Ukraine. The following countries were selected for the study: the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the French Republic, the Kingdom of Belgium, the Federal Republic of Germany, Denmark, the Kingdom of Sweden, the Czech Republic, the Republic of Poland.

The scientific novelty of the study was the establishment of a relationship between the mechanisms of interaction between the police and local authorities and self-government of European countries. The practical significance of the study lies in determining the characteristics of police interaction with local communities and administrations in the European countries selected for the study. The research was conducted by the method of comparative legal analysis.

The peculiarities of the legal regulation of police interaction with local authorities and self-government in the European countries selected for the study are analyzed. The forms of such interaction, its legal basis, the dependence of the features of interaction on the administrative-territorial subdivision of the country and the organizational structure of law enforcement agencies are considered. It was established that in the European countries selected for the study, the police interact with local communities on a contractual basis and within the framework of a partnership program. The practical side of interaction arises in the creation of coordination councils, the formation of voluntary units for the protection of public order.

In the conclusions of the authors, we suggest implementing the positive experience of European countries regarding the interaction between police authorities and local authorities and self-government in the activities of the National Police of Ukraine. Further research into the possibilities of developing a mechanism for introducing European experience into the activities of the Ukrainian police, as well as research into the experience of police interaction with communities in other European countries.

Keywords: interaction of authorities, police, public order protection, local communities, self-government.

Вступ

Незворотність європейського курсу України на сьогодні закріплена в Основному Законі [1]. Відповідно, країни Європи є орієнтиром для нашої держави в плані функціонування всіх сфер життєдіяльності суспільства. Не є виключенням і правоохоронна сфера. Ще у 2015 році була проведена докорінна реформа системи МВС в Україні, за результатами якої було утворено новий центральний орган виконавчої влади – Національну поліцію України. Зазначимо, що Європейській Союз надавав значну допомогу у подальшому процесі реформування Національної поліції. Наприклад, у 2017 році за ініціативи ЄС було розпочато проект «Підтримка реформи поліції в Україні», метою якого, в першу чергу, було покращення взаємодії поліції з громадою [2, с. 35].

Реалізація цього проекту продемонструвала, наскільки важливою для поліції європейських країн є взаємодія з громадою, тобто з органами місцевого самоврядування. Однак, варто зазначити, що країни ЄС, а також інші країни Європи, наприклад, Велика Британія, мають різний політичний й адміністративний устрій.

Відповідно, правове регулювання й особливості взаємодії поліції з органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування будуть відрізнятися. Отже, з метою визначення кращої моделі взаємодії органів Національної поліції України з місцевими громадами необхідно дослідити досвід такої взаємодії в країнах ЄС.

Стан дослідження. Досвід взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування та місцевими органами влади були предметом дослідження таких науковців, як О. А. Банчук, А. Л. Бобрицький, К. Л. Бугайчук, В. А. Гузь, Є. К. Димовне, Л. О. Мамчур, С. В. Медведенко, О. Михайленко, О. Проневич, А. Русецький, І. О. Святокум, В. В. Чумак та ін. Втім, слід зазначити, що попри вагомий внесок вказаних дослідників, постійне вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності поліції та органів місцевого самоврядування в країнах Європи потребує їх подальшого дослідження й проведення порівняльного аналізу.

Метою статті є визначення особливостей взаємодії поліції європейських країн з органами місцевої влади та місцевого самоврядування. Для досягнення визначеної мети пропонується розглянути досвід взаємодії між зазначеними інституціями в країнах Європи, визначити спільні та відмінні риси такої взаємодії.

Результати

Варто зазначити, що особливість взаємодії правоохоронних органів з органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування у Сполученому Королівстві полягає у децентралізації поліцейських органів та широкій автономії частин Великої Британії (Англії, Шотландії, Уельсу), а також Північної Ірландії. У процесі реформування правоохоронної системи складових частин Королівства більшість функцій з координації діяльності поліції передана місцевому самоврядуванню. Так, на рівні громад в Англії та Уельсі була запроваджена виборна посада Комісара з питань поліції та злочинності [3]. На комісара покладені обов'язки із забезпечення ефективної роботи поліцейської служби на відповідній території; призначення, організація діяльності або звільнення головного констебля; визначення цілей діяльності поліції в конкретній місцевості; встановлення бюджету поліцейської служби тощо [3]. Для контролю за діяльністю Комісара органами місцевого самоврядування створюються відповідні Комісії з питань поліції та злочинності, до повноважень яких входить розгляд проекту плану поліцейської діяльності та протидії злочинності і внесення пропозицій до нього [3]. Для покращення взаємодії між місцевими органами самоврядування та поліцією створені програми «Партнерства громади заради безпеки» (Community Safety Partnership) [4]. В межах цих програм об'єднуються представники органів державної влади, таких як установи охорони здоров'я, пожежні служби, поліції та органів місцевого самоврядування. Метою програми є виявлення та вироблення стратегії та конкретних заходів протидії тим видам правопорушень, які є розповсюдженими на території громади [4].

У Шотландії відповідно до Акту про реформування поліції та пожежної служби діють ширші, ніж в інших частинах Сполученого Королівства, механізми взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції. Наприклад, в обов'язки головного констебля поліцейської служби Шотландії входить вжиття всіх необхідних заходів для забезпечення поліцейської діяльності на всіх територіях, підпорядкованих органам місцевого самоврядування [5]. Крім того, встановлюється прямий обов'язок керівника місцевої поліції залучати відповідний орган місцевого самоврядування до визначення цілей та пріоритетів поліцейської діяльності на відповідній території, а також до розробки місцевого плану поліцейської діяльності [5].

У Північній Ірландії для керівництва та нагляду за роботою поліції діє Рада з поліцейської діяльності, до складу якої залучені представники місцевої законодавчої

асамблеї, а також громадяни, призначені міністерством юстиції [6, с. 16–17]. Крім того, у кожному з 11 округів Північної Ірландії функціонують Партнерства у сфері поліцейської діяльності та безпеки громади, до складу яких входять члени органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Таким чином, саме ці об'єднання (Партнерства) виступають в якості основного механізму, що забезпечує зв'язок між поліцією та органами місцевого самоврядування [6, с. 17]. Партнерства у сфері поліцейської діяльності та безпеки громади виконують завдання з надання пропозицій з будь-яких питань, що стосуються поліцейської діяльності в окрузі, моніторинг діяльності поліції щодо виконання планів, забезпечення взаємодії громадськості з поліцією у сфері попередження злочинності та підвищення безпеки громад, надання фінансової та іншої необхідної підтримки особам, залученим до вирішення завдань, пов'язаних із подоланням злочинності та підвищенням безпеки громад в окрузі тощо [7].

У Франції систему правоохоронних органів складають Національна поліція та Національна жандармерія. Крім національних органів правопорядку, французьким законодавством дозволяється формування правоохоронних структур в межах місцевих громад. Наприклад, згідно з Генеральним кодексом місцевого самоврядування, голові місцевого самоврядування (мера певного муніципалітету) надано право створення формувань для підтримання громадського порядку та безпеки [8]. Такими формуваннями можуть бути муніципальна поліція, сільська охорона або служба нагляду за дорогами.

Взаємодія зазначених правоохоронних формувань органів місцевого самоврядування із національними правоохоронними органами відбувається на договірній основі, що врегульовано Кодексом внутрішньої безпеки [9]. Такі договори про взаємодію укладаються між головою місцевого самоврядування, з одного боку, та представником національного правоохоронного органу в департаменті, з іншого. Ключовими пунктами договору є обмін інформацією у сфері протидії правопорушенням та забезпечення громадської безпеки, особливості участі представників національної поліції та муніципальної поліції в охороні публічних заходів, забезпеченні безпеки дорожнього руху тощо [6, с. 23].

Іншою формою взаємодії між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами у Франції є Місцеві ради з питань безпеки та попередження правопорушень. До складу таких рад входять представники органів місцевого самоврядування, представник Міністерства внутрішніх справ у департаменті, представник прокуратури, голова ради департаменту, а також представники інших органів державної влади, організацій та установ, що задіяні у сфері попередження правопорушень, безпеки, допомоги жертвам злочинів, громадського транспорту, які визначені головою цієї ради за домовленістю з такими організаціями та установами [6, с. 24].

Діяльність поліції у Бельгії відбувається на підставі Закону від 7 грудня 1998 р. «Про організацію інтегрованої поліцейської служби, структурованої на два рівні» [10, с. 160]. Відповідно до цього Закону, поліція Бельгії складається з двох гілок: федеральної та місцевої, які разом складають інтегровану систему. Діяльність федеральної поліції координується Міністерством внутрішніх справ (у діяльності адміністративної поліції), а у частині функцій, передусім, кримінальної поліції, федеральна поліція підпорядковується Міністерству юстиції Бельгії [11, с. 522]. Структурно федеральна поліція складається з управлінь адміністративної та судової поліції, а також з управління ресурсного забезпечення та інформації.

Місцева поліція, на відміну від федеральної, підпорядковується Поліцейській раді, яка утворюється з представників тієї громади, на якій діє підрозділ місцевої поліції.

Основу структури місцевої поліції складають корпуси, що обслуговують територію певної громади (муніципалітету) або їх об'єднання. На сьогодні поліція Бельгії налічує 196 корпусів, з яких 50 підпорядковуються Поліцейській раді одного міста або муніципалітету, а 146 – об'єднанням муніципалітетів [10, с. 161]. В останніх місцева поліція має хоча б одне відділення в кожній громаді, що входить до об'єднання [12, с. 136]. Взаємодія між органами місцевої влади з поліцією починається з управлінських функцій. До складу Поліцейської ради входять, як вже було зазначено вище, представники тієї громади, територію якої обслуговує корпус місцевої поліції. В обов'язковому порядку до складу Поліцейської ради входять мери міст, тобто голови місцевого самоврядування. Поліцейська рада, як орган, утворений з представників громади та органів місцевого самоврядування, формує бюджет місцевої поліції, затверджує штат персоналу корпусу; здійснює призначення кандидатів на посаду поліцейського, подає Королеві на затвердження кандидатуру начальника корпусу місцевої поліції тощо [10, с. 162]. Також взаємодія місцевої поліції з органами місцевої влади та місцевого самоврядування відбувається в муніципалітетах Бельгії в межах програми «діалог-кафе», суть якої полягає у зустрічі в неформальній обстановці поліцейських, представників місцевої влади або самоврядування з представниками громадських організацій та простих громадян з метою обговорення проблем і діяльності поліції та пошуку шляхів їх вирішення [13, с. 140]. Такі заходи дозволяють поліпшувати взаємодію між корпусом поліції та органами влади на місцевому рівні, вирішувати нагальні потреби поліцейських, визначати подальші напрями вдосконалення системи охорони громадського порядку тощо.

Поділ поліції на федеральну та місцеву, розглянутий нами на прикладі Бельгії, характерний також і для Федеративної Республіки Німеччина (далі – ФРН). Однак, в силу федеративного устрою ФРН, організація діяльності поліції, і, відповідно, її взаємодія з органами місцевої влади та самоврядування має свої особливості. По-перше, деякі з федеральних поліцейських служб підпорядковуються різним міністерствам, наприклад залізнична поліція – Міністерству транспорту, поштова поліція – Міністерству пошти, радіо і телеграфу, а митна поліція – Міністерству фінансів [15, с. 80]. По-друге, ФРН має у своєму складі шістнадцять земель, кожна з яких має свої законодавчі й виконавчі органи влади, зокрема й поліцію. Земельна поліція включає в себе підрозділи охоронної поліції, поліції охорони водних шляхів, кримінальної поліції, дорожньої поліції тощо.

Необхідно також зауважити, що організація земельної поліції у різних землях відрізняється між собою, що обумовлено територіальними особливостями суб'єктів ФРН [15, с. 80]. Відповідно, для покращення взаємодії та вироблення загальних засад діяльності, зокрема щодо взаємодії з місцевим самоврядуванням, було проведено гармонізацію земельних законів про поліцію [16]. Основною формою взаємодії між земельною поліцією та органами місцевого самоврядування є утворення відповідно до договору між громадою та земельним урядом спеціальних добровольчих загонів, таких як «Варта безпеки». Повноваження цих добровільних формувань на території певної громади регулюються земельним законодавством [17].

У Данії взаємодія між поліцією та органами місцевої влади й самоврядування здійснюється в межах адміністративно-територіальних одиниць, зокрема округів та окремих муніципалітетів. Територіально поліція Данії поділена на 14 округів, в кожному з яких утворена Округна рада з питань поліції, до складу якої, окрім місцевих керівників поліції, входять також голови місцевих органів самоврядування (мери) муніципалітетів, які входять до складу округу [10, с. 169]. Округна рада з питань поліції як колегіальний орган щодо взаємодії поліції з органами місцевої влади та громадськістю вирішує наступні завдання: організація діяльності сил поліції в окрузі

та в окремому муніципалітеті, затвердження щорічного плану співробітництва, координування роботи поліції (наприклад, щодо посилення уваги поліції за обстановкою в тому чи іншому муніципалітеті або зосередження зусиль на боротьбі з окремими видами правопорушень) [14]. Також Окружна рада з питань поліції виконує роль своєрідного прес-центру, інформуючи громади муніципалітетів округу про діяльність поліції.

В обов'язки керівника поліції покладено звітування перед радою за виконану упродовж певного періоду роботу (щоквартально), підготовка щорічного плану співробітництва між поліцією і місцевими органами влади й самоврядування, а також з місцевими підрозділами інших органів виконавчої влади, зацікавленими організаціями, асоціаціями тощо, а також організація співпраці з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю між поліцією і муніципалітетами округу, соціальними органами, школами та громадами [14].

Активна взаємодія між поліцією та місцевими органами самоврядування здійснюється і в Швеції. Ця взаємодія полягає в обміні інформацією та координації зусиль поліції, яка відбувається між муніципалітетами та місцевими поліцейськими органами. Задля злагодженого процесу взаємодії в Швеції створена програма «Ефективна координація для гарантування безпеки» (EST). Метою EST є скорочення і запобігання злочинності, гарантування безпеки шляхом раннього втручання, у момент виникнення проблем, або запобігання їм [10, с. 166].

У країнах Східної Європи також відбувається активна взаємодія між органами місцевого самоврядування та поліцією. Наприклад, у Чеській республіці (далі – Чехія) діє інститут поліції громади (міста). Поліція громади підпорядковується відповідному органу місцевого самоврядування і виконує завдання з охорони безпеки громадян та їх власності, регулювання та забезпечення дотримання правил дорожнього руху, превентивної діяльності із запобігання злочинів, забезпечення нагляду за дотриманням встановлених правил поведінки та чистотою у громадських місцях, розкриття правопорушень, розгляд яких здійснюється на місцевому рівні [18].

Відповідно до Закону Чехії «Про поліцію» встановлено механізм взаємодії між органами поліції та органами місцевого самоврядування у сфері боротьби зі злочинністю. Цей механізм передбачає укладання координаційних угод між територіальними підрозділами поліції та відповідними органами місцевого самоврядування. В рамках угоди визначаються форми та методи координації взаємодії, розподіл завдань і відповідальності між поліцією та громадою у сфері протидії злочинності та захисту громадського порядку, методологія оцінки ефективності співпраці, а також питання фінансового забезпечення [19].

У Республіці Польща (далі – Польща) також, як і в Чехії, передбачено досить широке залучення органів місцевого самоврядування до виконання правоохоронних функцій, зокрема шляхом взаємодії з поліцією. Особливістю такої взаємодії у Польщі є її форми, що відрізняються в залежності від адміністративно-територіальної одиниці. На рівні гміни (територіальної громади) створюється відповідна стража (підрозділ муніципальної поліції), яка підпорядковується та фінансується органом місцевого самоврядування гміни [20]. Однак, стража гміни, незважаючи на свою широку автономність, діє за погодженням з комендантом поліції воєводства та під його наглядом. Також комендант поліції воєводства вирішує кадрові питання страж гміни, призначаючи або звільняючи коменданта стражі.

На повітовому (районному) рівні взаємодія між поліцією та органами місцевого самоврядування полягає у створенні та діяльності Комісій безпеки і порядку, через які здійснюється управління повітовими службами, інспекціями та підрозділами стражі у сфері публічного порядку та безпеки громадян [21]. Завдання повітових Комісій

безпеки і порядку полягає в оцінюванні й прогнозуванні загроз громадській безпеці на місцевому рівні, моніторингу ефективності діяльності поліції та інших правоохоронних органів на території повіту, підготовці та оцінюванні проектів повітової місцевих програм із запобігання злочинності, співпраці між правоохоронними органами та громадськістю, а також у прийнятті рішень про фінансування з місцевих бюджетів правоохоронної діяльності [21].

Висновки

Отже, проаналізувавши досвід взаємодії поліції з органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування в країнах Європи, слід визначити наступні особливості. По-перше, правове регулювання взаємодії здійснюється у відповідності до політичного й адміністративного устрою держав: у країнах з федеративним устроєм, наприклад у Великій Британії чи у Німеччині, регулювання відбувається на рівні місцевого законодавства земель або країн, що входять до складу єдиної держави. По-друге, взаємодія з органами поліції відбувається, як правило, на рівні муніципалітетів, тобто з органами місцевого самоврядування. Спільною рисою взаємодії між поліцією та місцевим самоврядуванням для більшості європейських країн є формальна підстава – договірні відносини. Сама ж взаємодія, як правило полягає у створенні колегіальних органів координації дій, звітності поліції перед громадою, створенням добровільних формувань з охорони громадянського порядку, а також, частково, у фінансуванні місцевих підрозділів поліції за рахунок громади.

Таким чином, особливостями взаємодії поліції з органами місцевої влади та місцевого самоврядування в європейських країнах є договірні відносини щодо взаємодії, правове регулювання як на загальнодержавному (федеральному), так і на місцевому рівнях, звітність поліції перед громадою та активна координація дій щодо боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку. Зазначені особливості, на нашу думку, в разі імплементації у вітчизняну практику місцевого самоврядування позитивно вплинуть на діяльність Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.03.2023)
2. Юшкевич О. Г. Особливості реформування поліції в Україні на шляху європейської інтеграції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 3. С. 33–37.
3. Police Reform and Social Responsibility Act 2011. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/13/contents/enacted>
4. Crime and Disorder Act 1998. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/37/contents> (дата звернення: 25.03.2023)
5. Police and Fire Reform (Scotland) Act 2012. URL: <http://www.legislation.gov.uk/asp/2012/8/contents/enacted> (дата звернення: 25.03.2023)
6. Бугайчук К.Л., Гузь В.А., Святокум І.О., Чумак В.В. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади : наук.-метод. рек. Харків: ХНУВС, 2015. 44 с
7. Justice Act (Northern Ireland) 2011. URL: <http://www.legislation.gov.uk/nia/2011/24/contents> (дата звернення: 25.03.2023)

8. Code général des collectivités territoriales. URL: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070633> (дата звернення: 25.03.2023)
9. Code de la sécurité intérieure. URL: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000025503132&dateTexte=20120618> (дата звернення: 25.03.2023)
10. Медведенко С. В. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності: дис. ... докт. філософії (081 – Право). Одеса: ОДУВС, 2020. 283 с.
11. Солнцева Х. В. Досвід Королівства Бельгії щодо нормативно-правового забезпечення інтегрованої поліцейської служби. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 521–524. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2021/136.pdf (дата звернення: 25.03.2023)
12. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство: за заг. редакцією О. А. Банчука. Київ: Атіка, 2013. 588 с.
13. Медведенко С. В. Зарубіжний досвід взаємодії поліції з громадськістю на прикладі Великобританії та Бельгії. Актуальні проблеми держави і права. 2019. № 83. С. 135 – 141.
14. LOV nr 538 af 08/06/2006 Gældende (Politi- og domstolsreformen) Offentliggørelsesdato: 09-06-2006 Justitsministeriet URL: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2367> (дата звернення: 25.03.2023)
15. Бобрицький А. Л. Механізм взаємодії органів публічної влади та правоохоронних органів (поліції) на місцевому рівні: програмно-цільовий підхід: дис. ... канд. наук з держ. упр. Київ: Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, 2019. 275 с.
16. Проневич О. С. Організаційно-правові засади участі населення у здійсненні поліцейської діяльності: досвід Німеччини та Польщі. Вісник ХНУВС. 2012. № 1(56). С. 125–133.
17. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України : порівняльно-правовий аналіз : монографія. Харків, 2011. 509 с.
18. Zákon České národní rady ze dne 6. prosince 1991 o obecni policii, 553/1991 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553> (дата звернення: 25.03.2023)
19. Zákon ze dne 17. července 2008 o Policii České Republiky, 273/2008 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273> (дата звернення: 25.03.2023)
20. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19971230779> (дата звернення: 25.03.2023)
21. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19980910578> (дата звернення: 25.03.2023)